

Vergaderjaar 2020–2021

35 530

Instelling van een adviescollege op het terrein van de rechtspositie van politieke ambtsdragers (Wet adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers)

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 2 oktober 2020

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt Verslag uit te brengen van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering op de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen tijdig en genoegzaam zal hebben geantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

Inhoudsopgave

	Algemeen	1
1.	Inleiding	1
2.	Aanleiding	2
3.	Permanent karakter van het college en wijze van advisering	2
4.	De reikwijdte van de adviestaak	3
5.	Instelling en samenstelling van het college	3
6.	Advies en consultatie	4
	Artikelsgewijs	4

ALGEMEEN

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel tot instelling van een adviescollege op het terrein van de rechtspositie van politieke ambtsdragers. Allereerst merken zij op dat het hen voorkomt dat het goed is dat er een permanent onafhankelijk adviescollege wordt ingesteld dat advies kan uitbrengen over de rechtspositie van politieke ambtsdragers om zo te komen tot een gedepolitizeerd oordeel. Rechts-positionele onderwerpen worden immers

altijd als politiek gevoelig ervaren. Het is dus goed dat besluitvorming over de rechtspositie van politieke ambtsdragers wordt gebaseerd op een onafhankelijk en gedepolitizeerd oordeel. Graag willen de leden van de VVD-fractie de regering een aantal vragen over het wetsvoorstel stellen.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. Deze leden onderschrijven het nut van de instelling van een onafhankelijk adviescollege, zowel met het oog op de inhoudelijke deskundigheid als op de gedepolitizeerde en onafhankelijke oordeelsvorming.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de Wet adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers. De voornoemde leden onderschrijven het belang van een onafhankelijk college dat adviseert over de beloning van politieke ambtsdragers. De discussie over de beloning van politieke ambtsdragers zit al jaren vast. Het lastige in deze discussie is dat politieke ambtsdragers uiteindelijk over hun eigen bezoldiging gaan. Een college dat onafhankelijk adviseert over dit onderwerp buiten het politieke discours om zou wellicht tot een doorbraak kunnen leiden in deze discussie. Hoe beoordeelt de regering de wijze waarop de vorige keer door politiek opvolging is gegeven aan aanbevelingen commissie Dijkstal? Wat is de verwachting voor een volgende keer, gezien het sterk gepolitizeerde karakter van de besluitvorming hierover?

De leden van de SP-fractie hebben de Wet tot instelling van een adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers met verbazing gelezen en hebben hierover enkele vragen.

2. Aanleiding

De leden van de SP-fractie begrijpen niet waarom een onafhankelijk adviescollege nodig is om te adviseren over de vergoedingen van politieke ambtsdragers. Kan de regering nader ingaan op waarom zij een dergelijk college nodig acht? Waarom zijn politici niet in staat regels die zij voor anderen maken ook voor zichzelf van toepassing te verklaren? Waarom acht de regering een vergelijking met soortgelijke functies in de marktsector van toepassing?

3. Permanent karakter van het college en wijze van advisering

De regering stelt, dat het college rechtstreeks zou kunnen adviseren aan de beide kamers der Staten-Generaal. De leden van de CDA-fractie vragen of hiermee bedoeld wordt, dat Tweede en Eerste Kamer het college rechtstreeks om advies kunnen vragen.

De leden van de D66-fractie lezen dat het in te stellen adviescollege gevraagd en ongevraagd advies uit kan brengen aan de regering. Ook kan het adviescollege beide Kamers direct adviseren. Deze leden vragen de regering waarom deze wijzen van advisering slechts in de toelichting zijn vastgelegd en niet in de wettekst van het wetsvoorstel?

De leden van de D66-fractie onderschrijven het belang dat het adviescollege buiten de politieke discussies wordt gehouden. De vraag is volgens hen of het gevraagd en ongevraagd advies het beste middel is om het adviescollege te depolitiseren. Een gevraagd advies kan namelijk politiek geladen zijn en een ongevraagd advies kan een reactie zijn op een lopende politieke discussie. Is de regering het met deze leden eens dat de meest gedepolitizeerde vorm van advies uitbrengen een jaarlijks, tweejaarlijks of een periodiek advies is over het beloningsniveau van de politieke ambtsdragers? Zo ja, zou deze vorm dan juist moeten worden

vastgelegd in de wettekst van het voorstel en als uitgangspunt moeten gelden?

De aan het woord zijnde leden zouden een tweejaarlijks advies willen voorstellen. Daarin worden de rechtsposities van de in artikel 2 van het voorstel genoemde ambtsdragers tegen het licht gehouden. In dat advies worden bezoldigingsaspecten meegenomen zoals: bezoldiging en vergoeding voor de werkzaamheden, uitkering na aftreden of ontslag, uitkering bij arbeidsongeschiktheid, pensioenaanspraken, onkostenvergoedingen, voorzieningen voor de uitoefening van het ambt, nevenfuncties en neveninkomsten. Op deze manier ontstaat transparantie over al deze zaken en kunnen keuzes gemaakt worden op basis van de beschikbare informatie. Bovendien kan voor de komende generaties een historie worden aangelegd met de opeenvolgende adviezen en de op basis daarvan gemaakte keuzes. Graag ontvangen deze leden een reactie van de regering.

4. De reikwijdte van de adviestaak

De leden van de VVD-fractie vragen de regering nader in te gaan op de reikwijdte van de advisering door het in te stellen adviescollege. Het adviescollege heeft tot taak de regering te adviseren over het beloningsniveau, de onderlinge beloningsverhoudingen en overige geldelijke aanspraken. Het gaat dus om financiële aspecten van de rechtspositie van politieke ambtsdragers. De leden van de VVD-fractie vragen waarom er niet is gekozen voor advisering over de totale rechtspositie van politieke ambtsdragers, dat wil zeggen ook over andere dan financiële aspecten van de rechtspositie. Is de scheiding tussen financiële aspecten en andere aspecten van de rechtspositie wel goed te maken? Zijn rechtspositionele zaken in feite niet altijd ook «financieel»? Wanneer is overigens sprake van majeure, structurele wijzigingen in de rechtspositie van politieke ambtsdragers? Kan de advisering ook gaan over een beperkte wijziging van de rechtspositie, maar dan wel een wijziging die majeur is? Gaarne krijgen de leden van de VVD-fractie een reactie van de regering op de hier gestelde vragen.

De leden van de D66-fractie zijn benieuwd hoe de reikwijdte van de adviestaak zich verhoudt ten opzichte van de autonome bevoegdheid van de Kamer ten aanzien van het Reglement van Orde en de hierin opgenomen registers. Daarnaast heeft de Kamer een gedragscode en bepalingen omtrent toezicht en handhaving opgesteld, maar ook een integriteitsadviseur in het leven geroepen. Hoe gaat het adviescollege zijn adviestaak invullen met betrekking tot nevenfuncties en neveninkomsten van Kamerleden in het licht van deze autonome maatregelen van de Kamer?

Deze leden vragen de regering of zij nader kan toelichten waarom gekozen is om de leden van het Koninklijk Huis niet onder de reikwijdte van deze wet te laten vallen. Zeker gezien de Wet financieel statuut van het Koninklijk Huis regelt dat hun betaling gekoppeld is aan het salaris van de vicevoorzitter van de Raad van State. Graag een reactie van de regering.

5. Instelling en samenstelling van het college

De leden van de VVD-fractie achten het een goede zaak dat er een apart adviescollege wordt ingesteld en dat deze taak dus niet bij een bestaand college wordt ondergebracht. Het gaat immers om een specifiek vraagstuk. Deze leden hebben een paar vragen met betrekking tot de samenstelling van het adviescollege. De leden van de VVD-fractie hechten aan een college dat breed is samengesteld. Het adviescollege adviseert namelijk niet alleen over de rechtspositie van politieke ambtsdragers op het nationale niveau maar ook op het decentrale niveau. Hoe wordt

geborgd dat er ook personen worden benoemd die bekend zijn met het decentrale niveau, dus niet alleen met het nationale niveau? Is overwogen om dit in de wet te verankeren? Gaarne krijgen de leden van de VVD-fractie een reactie van de regering.

Verder wordt gesteld dat de leden van het adviescollege niet meer actief zijn in het openbaar bestuur om zo een direct belang bij het uit te brengen advies te voorkomen. Natuurlijk moet er onafhankelijk advies worden uitgebracht. Maar betekent «niet meer» ook «nooit meer», zo vragen de leden van de VVD-fractie. Hoe moet «niet meer» worden geduid? Is het denkbaar dat iemand een politieke ambtsdrager is geweest, vervolgens diverse functies in het bedrijfsleven bekleed, daarna lid van het adviescollege wordt en dat iemand daarna terugkeert in het politieke ambt en bijvoorbeeld ergens wethouder of burgemeester wordt? Mag iemand na een politiek ambt vervuld te hebben, direct lid van het adviescollege worden? Of moet er een bepaalde periode zitten tussen het moment dat iemand het politieke ambt neerlegt en het moment dat hij of zij toetreedt tot het adviescollege? De leden van de VVD-fractie vragen de regering op de hier gestelde vragen in te gaan.

De leden van de D66-fractie benadrukken het belang van de onafhankelijkheid en de transparantie als rechtsstatelijke waarborgen van het adviescollege. In dat kader hebben deze leden een aantal vragen aan de regering. Hoe wordt de opgave van functies uit artikel 3, zesde lid, actueel en extern kenbaar gehouden? Deze leden onderschrijven dat het belang van onafhankelijkheid en transparantie met name tot uiting moet komen in onafhankelijke benoemingen van de leden van het adviescollege. Is de regering met deze leden van mening dat het benoemingsproces met voldoende openbaarheid en checks-and-balances omkleed moet zijn? Zo ja, hoe gaat de regering hieraan invulling geven? Deze leden wijzen in dit kader naar de aangenomen motie van de leden Sneller en Den Boer die de regering verzoekt om de benoemingsprocedures van de belangrijkste democratische instituties te herzien (TK 35 300-VII-25). Deze leden ontvangen graag een reactie van de regering op dit punt.

De leden van de SP-fractie vragen of er oud-politici in de commissie mogen plaatsnemen? Waarom denkt de regering dat politieke onafhankelijkheid gegarandeerd is als de samenstelling van het adviescollege bestaat uit bijvoorbeeld de vertegenwoordigers van lobbyverenigingen van werknemers en werkgevers?

6. Advies en consultatie

In de internetconsultatie is de suggestie gedaan, zo lezen de leden van de CDA-fractie, dat het adviescollege ook zou moeten kunnen adviseren over de financiële tegemoetkomingen in de ondersteuning van de betreffende doelgroepen voor zover relevant (in ieder geval Eerste en Tweede Kamerleden). Juist omdat politici zelf ook terughoudend zullen zijn op dit onderwerp, dient het adviescollege ook hierover adviezen te kunnen uitbrengen om het evenwicht in de democratische machten te waarborgen. De leden van de CDA-fractie vragen de regering nader in te gaan op deze suggestie, nu zij in de memorie van toelichting volstaat met een verwijzing naar de taakomschrijving in het voorliggende wetsvoorstel.

ARTIKELSGEWIJS

Artikel 2

Het is de leden van de VVD-fractie opgevallen dat in het eerste gedachte-streepje van het voorgestelde artikel als eerste de leden van de Eerste Kamer worden genoemd, terwijl in artikel 51 van de Grondwet staat dat

de Staten-Generaal bestaan uit de Tweede Kamer en de Eerste Kamer. Waarom is niet gekozen voor eenheid van terminologie, vragen deze leden.

Artikel 4

De leden van de CDA-fractie vragen, waarom in artikel 4 sprake is van aanpassingen «als gevolg van» adviezen van het adviescollege. Naar de mening van deze leden is de formulering in de memorie van toelichting zuiverder: ... «op basis van» adviezen van het adviescollege tot stand gekomen wijzigingen.

De voorzitter van de commissie,
Ziengs

Adjunct-griffier van de commissie,
Hendrickx